

בכא בתרא עג, ב

ואמר רבה בר בר חנה, לדידי חזיא לי ההיא אקרוקתא דהויא
 כי אקרא דהגרוניא, ואקרא דהגרוניא כמה הווא? שתיין בתי,
 אתא תנינא בלעה, אתא פושקנצא ובלעה לתנינא. וסליק יתיב
 באילנא, תא חזי כמה נפיש חיליה דאילנא! אמר רב פפא בר
 שמואל, אי לא הוואי התם לא הימני.

רשב"ם

אקרוקתא. צפרדע. כאקרא דהגרוניא. גדול היה כאותו כרך. ואקרא
 דהגרוניא כמה הווא? שיתין בתי. הגמרא קאמר ליה. אתא תנינא. רבה
 קאמר ליה. פושקנצא. עורב נקבה. באילנא. על ענף אחד כדרך
 העופות. לא הימני. לא האמנתי.

מלכות' עניינו, ששי
 ש"ס²⁰⁰, אחת היא]
 היראה²⁰¹ שהיא עו
 שנאמר²⁰²: "ראת ה'
 לעד". וכן אמרו בשבת
 'והיה אמונת עתיך' כו'
 זרעים כו' ואפילו הכי
 וזה אמרו שראה תלמיד
 הש"ס.

אתא תנינא ובלעה.
 "ביום ההוא יפקוד ו
 והגדולה והחזקה על לוי

הדין צפרדע דלא שכיך יממא ולייא¹⁹⁴. ליה למימר "אקרא דהגרוניא", וכפי קיוון
 [ולכן נקרא התלמיד חכם 'צפרדע'¹⁹⁶. לכן דיונה¹⁹⁸.
 אמר רבה בר בר חנה במליצתו שראה
 תלמיד חכם אחר.] דהווא כי אקרא וענינו, כמה שנאמר¹⁹⁹: "ששים המה
 מלכות וכו' אחת היא יונתי תמתי". [ששים
 דהגרוניא.

194 בדפוס: "במדבר שמות רבה". ליתא בכת"י, ולא מצאתי. ועיין זוהר ח"ב פרשת וארא ל ע"א
 דמשום שנלחם בעם המשבח לכוראו יומם ולילה לקה בצפרדע שצועק תדיר יום ולילה. 195 זוהר
 כרך ג פרשת פנחס רלב ע"ב: "אמר דוד ... רבש"ע כלום הוה ב"נ בעלמא דאודי ומשבת למאריה
 כותי, אודמנת ליה צפרדע וכו', ותו דאנא משבח ומזמר ליליא ויומא בלא שכיכו". [הצפרדע משבח
 ומזמר לילה ויום בלא הפסקה]. 196 רבי יצחק אייזיק חבר כתב: "וצפרדע מרמו ג"כ לתורה
 שחיותה במים, והם התלמידי חכמים שנמשלים לדגי הים, כיון שפורשים מן התורה מיד מתים, והיא
 תמיד נותנת קול בלילה, וכן התורה עיקר עסקה בלילה". (הגדה של פסח - יד מצרים, מהדורות
 עמ' קל). עוד שם (עמ' קכה): "לכן נלקו בצפרדעים וכו', וכמו שישראל חיותם הוא במים ע"י
 התורה וכו' ונתברכו ג"כ בקול כמ"ש הקול קול יעקב וגו' והוא זכות התורה, וצפרדע ג"כ חיותו
 במים וג"כ בקול". 197 ברשב"ם לפנינו. 198 לרבי יונה תאומים (אמשטרדם תכ"ט): "אבל
 זה ד'אקרא דהגרוניא ששים בתי, אינו חידוש, והוה ליה למימר בקיצור "ההיא אקרוקתא דהוי ששים
 בתי". 199 שיר השירים ו, ח-ט.

שש"ס²⁰⁰ וכו' יע
 שהילוכן בארץ, ולכן נקו
 [זה היצר נקרא נחש²⁰¹הי

200 במדבר רבה פרשת קו
 השירים ה, ב: "יונתי. הם
 שנתנסה בעשרה נסיונות
 202 תהלים יט, י. 203
 אמונת זה סדר זרעים, עתי
 סדר קדשים, ורעת זה סדר
 הש"ס". 205 ישעיה כו,
 208 ישעיה סה, כה. יש ל
 חייך", כמו שהובא בזוהר ה
 עפ"י איוב א, ז. 210
 שהם מכלל העם העוסקין
 212 ח"ג קנט ע"ב-קס ע"
 המקטרגים והמפריעים.
 על התורה מהדור' גליס ברז
 ל, יט: "דרך נחש ... כן דר
 כ-כ, א. 218 שיר ה

מלכות] עניינו, ששים מסכתות של ש"ס²⁰⁰, אחת היא [יונתי תמתי] היא שהילוכן בים התלמוד [וכמעייני החכמה, היראה²⁰¹ שהיא עומדת לעד, כמו שנאמר²⁰²: "יראת ה' [טהורה] עומדת התורה, כמו שדרשו בוהר²¹² על "ויעלו

יא אקרוקתא דהויא
: הויא? שתין בתי,
למנו... ובלעז...

והגדולה והחזקה על ליתן נחש בריח ועל ליתן נחש עקלתון, והרג את התנין אשר בים]. וענינו, במה שאמרו בוהר²⁰⁶ כי שני תנינים הן, אחד [הוא] משלו על עפר²⁰⁷, ונקרא 'נחש', כמו שנאמר²⁰⁸: "ונחש עפר [לחמו]". ואחד בים, ונקרא 'תנין', כמו [את] התנין אשר בים". וענינו, [מפני שהם שני יצרים²⁰⁹], כי אותן ששליטתן ופיתויין על עמי הארצות, שהילוכן בארץ, ולכן נקרא 'עם הארץ'²¹⁰, [זה היצר נקרא נחש. והשני נקרא תנין²¹¹],

אתא פושקנצא²¹⁶ ובלעז לתנינא. עניינו, כמו שאמרו בעירובין²¹⁷: "שחורות כעורב"²¹⁸ במי אחה מוצאן, כמו שנעשה אכזרי [על בניו כעורב]²¹⁹, וזה כוונת

200 במדבר רבה פרשת קורח יח, כא; וזהו חדש תיקונים ח"ב סד ע"א. ועיין בביאור רבינו שיר השירים ה, ב: "יונתי. הם בעלי תורה". 201 בביאור רבינו לשיר השירים שם ו, ט: "תמתי. שנתנסה בעשרה נסיונות ונמצא תמים בעולם". ועיין שם ה, ב: "רעיתי. הם בעלי יראה". 202 תהלים יט, י. 203 לא, א: "מאי דכתיב 'והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת' וגו' אמונת זה סדר זרעים, עתיך זה סדר מועד, חוסן זה סדר נשים, ישועות זה סדר נויקין, חכמת זה סדר קדשים, ודעת זה סדר טהרות. ואפילו הכי 'יראת ה' היא אוצרו'. 204 בדפוס: "בקי בכל הש"ס". 205 ישעיה כז, א. 206 עיין ח"ב לה, ב. 207 עפ"י איוב מא, כה. כמו: ממשלו. 208 ישעיה סה, כה. יש לעיין מדוע לא הזכיר את הפסוק [בראשית ג, יד]: "ועפר תאכל כל ימי חיך", כמו שהובא בוהר הנ"ל. 209 כד"ר: "האחד בא משוט בארץ ומתהלך סביב עמי הארצות". עפ"י איוב א, ז. 210 כ"כ המאירי בפירושו לאבות פ"ה מ"ז: "ולכן נקרא 'עם הארץ' כלומר, שהם מכלל העם העוסקין בענייני הארץ". 211 כד"ר: "השווה בים סביב תלמידי חכמים". 212 ח"ג קנט ע"ב קס ע"א. במדבר יג, כב-כט. כל הפרשה נדרשת שם על עלייה בתורה ועל המקטרגים והמפריעים. 213 כבא בתרא עד, ב. 214 מט, ב. 215 עיין בתוספות השלם על התורה מהר"י גליס בראשית ב, כא אות ח: "היא אשה, היא נחש. היא יצר הרע". וראה משלי ל, יט: "דרך נחש ... כן דרך אשה מנאפת". בדפוס: "שהם עמי הארץ". 216 עורב. 217 כא, ב-כב, א. 218 שיר השירים ה, יא. 219 עיין ויקרא רבה פרשת מצורע יט: "דברי תורה

גרוניא כמה הוי שתין רש"י¹⁹⁷: "הגמ' קאמר לה". צונו של רבה בר בר חנה רק גדול כשיתין בתי, וא"כ למה אקרא דהגרוניא", וכפי' קיקיון

שנאמר¹⁹⁹: "ששים המה זת היא יונתי תמתי". [ששים

ן זוהר ח"ב פרשת ורא ל ע"א נק תדיר יום ולילה. 195 זוהר נ בעלמא דאודי ומשבח למאריה א בלא שכיכו". [הצפרדע משבח תב: "וצפרדע מרמז ג"כ לתורה ישים מן התורה מיד מתים, והיא ול פסח - יד מצרים, מהדורתי שישראל חיותם הוא כמים ע"י זכות התורה, וצפרדע ג"כ חיותו אומים (אמשטרדם תכ"ט): "אבל צור" והיא אקרוקתא דהוי ששים

הפירוש²²⁰: "מי יבין לעורב צידו כי ילדיו [אל אל ישועו]". וכן²²¹: "נותן לכהמה [לחמה לבני עורב אשר יקראו]". וכן כמו שאמרו בחולין²²²: "[אדם ובהמה תושיע ה']²²³ אלו בני אדם שהן ערומין [ברעת ומשימים עצמם כבהמה]". ופיתוי של יצר הרע מצד חסרון מוונות כנ"ל, וכן אמרו²²⁴: "כי ארץ הנגב נתתני אדם". [לכן אמר "לכני עורב אשר יקראו"], למי שנעשה אכזרי [כעורב, הקב"ה נותן להם לחם]. וזה אמרו אתא [פושקנצא ובלענה לתנינא]. וזה מדוייק [מה] שפירש²²⁵: "עורב נקבה". [כי משונה היא כמכעה נגד אם הבנים לכל בעל

עושה לו הקב"ה, מומן לו אדם [להחזיקו] כיששכר וכזבולון²²⁶. וזה כוונת הפסוק²²⁷: "ויבאו מרתה" וגו', שבאו בעולם הזה במזל רע, כי מוונא לאו כזכותא תליא, [אלא במזל תליא²²⁸]. "ולא יכלו לשחות [מים ממרה]" מחמת דוחקם. "ויורהו ה' עין" שהוא מחזיק תורה, כמו שאמרו: "עין חיים [היא למחזיקים בה]"²²⁹ אילו נאמר 'ללומדים' לא היה ח"ו וכי²³⁰. וזהו [כוונת] אומרו וסליק [יתיב באילנא].

תא חזי כמה נפיש חילא דאילנא. ענינו, חזי כמה גדול כחו, שלכך הקדימו

וענין [נפיש] חילא, הוא אשר יכול לכבוש את י גדול²³⁴, כמו שדרשו²³⁵ "גבורי כח עושי דברו". וכן "אשת חיל [מי ימצא]" וגו' [לעני וידיה שלחה לאביון]⁸ [אמר²³⁹]: "גבור חיל". עי [וכבישת יצרו] עם רות²⁴⁰.

ואמרו²⁴¹: "הני ברכי [דו מנייהו הוי]"²⁴². וענינו, כי הם [נקראים] 'ברכי דרבנן'. בוהר²⁴³. וזה כוונת הפסוק

מתקיימת אלא כמי שמשים עצמו אכזרי על בני ביתו כעורב".²²⁰ איוב לח, מא. 221 תהלים קמז, ט. פירש"י שם: "שהוא אכזרי על בניו והקב"ה מרחם עליהם ומזמין להם יתושין מתוך צואתם ונכנסין לתוך פיהם". 222 ה, א. 223 תהלים לו, ז. 224 תמורה טז, א: "כך אשה, כיון שאין לה תבואה בתוך ביתה, מיד צועקת. ותאמר תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני" [יהושע טו, יט] בית שמנוגב מכל טובה, ונתתה לי גולות מים' אדם שאין בו אלא תורה בלבד". וכד"ר: "על דרך שדרשו כוהר על "כי ארץ הנגב". ואולי יש לצרף את דברי הוהר דלעיל הע' 212 על הפסוק "ויעלו בנגב" דהוא היצר הרע המונע מלימוד התורה. 225 רשב"ם. 226 בחידושי הלכות שבת כא, א: "וזה ידוע דתלמידי חכמים נקראים 'עורבים' כאמרם ז"ל: 'שחורות כעורב, כמי שמשכים ומעריב [עליהן לבית המדרש] כו'. וסיפר רבה בר בר חנא שהעורב עלה על האילן, ומרמו כזה שהעשירים המחזיקים ידי התלמידי חכמים וכל בני ביתם". 227 שמות טו, כג-כה ועי' זוהר ח"ג קנג ע"א. 228 מועד קטן כח, א. עיין בכיאר רבינו למשלי יב, ב: "כי מוונות האדם הולכים דרך כל העולמות, ובכל עולם הוא נידון אם ראוי לזה, ולפעמים, דרך הילוכו כסיבת חטאיו, נגב ממנו וניתן לאחר ... כי בני חיי ומוזני במזל תליא, וגלגל חוזר בעולם ... אך אם האדם הוא טוב מאד, אז מטיבים לו ומהפך את המזלות, כי הוא מקבל מה' עצמו ולא מן המזלות". 229 משלי ג, יח. 230 עיין ויקרא רבה פרשת קדושים פרשה כה: "אילו נאמר 'עין חיים היא לעמלים בה' לא היתה תקומה לשונאי ישראל, אלא למחזיקים". וכד"ר: "ללומדיה לא נאמר אלא למחזיקים בה". 231 בראשית מט, יג-יד: "זבולון לחוף ימים ישכון" וגו'. יששכר חמור גרם" וגו'. דברים לג, יח: "ולזבולון אמר שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך". עיין בראשית רבה פרשת ויצא עב; פסיקתא זוטרותא פרשת ויחי מט, יג; זוהר כרך א פרשת ויחי רמב ע"א. 232 דברים יג, ה. 233 כתובות קיא, ב על הפסוק [דברים ל, כ]: "לאהבה את ה' אלהיך ולדבקה בו". וכי אפשר לאדם לידבק בשכינה, אלא וכו' והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים, והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו

הכתוב כאילו מדבק בשכינה". צדוק שכבש את יצרו מול ההי' שהתגבר על אשת פוטיפר. וי 236 תהלים קג, כ. 237 מ הכל בתורה". 239 רות ב, בדיוקנא עילאה צדיק גבור נטו 241 ברכות ו, א. 242 244 בראשית לב כו. ועיין בכיאר כספרנו בכורות ח, ב במאמר ז פ"ג מ"ה. 247 ביצה לב, ג 'זאמר רב פפא דאי לאו דהוינו התם' מה לי הכא מה לי התם 'התם' הוא ארץ ישראל, 'שלתו ולכן אמר רב פפא אי לאו דהו [ב] עשירים שבבבל יורדים לגיהו כל עושרם להנאתם הוא. אלא בארץ ישראל". כדפוס: "לא ראו בלק רב ע"א. עיין להלן עמ' הקב"ה למידת הדין".

וענין [נפיש] חילא, הוא גודל צדקתו אשר יכול לכבוש את יצרו על דבר גדול²³⁴, כמו שדרשו²³⁵ על פסוק²³⁶ "גבורי כח עושי דברו". וכן הוא אומר²³⁷: תאמר כי מפני עול המסים [וארנוניות, הלא זה אמרם רז"ל²⁴⁶] כי "כל הפורק ממנו עול תורה". פירוש, 'עול תורה' שמחזיקו [להחזיק תלמידי חכמים], "נותנים עליו עול

"ה, מומן לו אדם [להחזיקו] לן²²⁶. וזה כוונת הפסוק²²⁷: וגו', שבאו בעולם הזה במזל לאו בזכותא תליא, [אלא

שאמר²⁴⁸: "מהכא להחם". לא הימנא. לפי שבבבלי לא ראה כלל שאדם שלא יעסוק במשא ומתן יכול לכבוש את יצרו להחזיקו²⁴⁹.

ובזה יובן פרשת²⁵⁰: "כי תצור אל עיר ימים רבים להחם עליה לתפשה" ומפרש בוהר²⁵¹ שקאי על מידת הדין [המקטרג] עיי"ש. ואפרש קצת פרטים בדרך אחר:

הכתוב כאילו מדבק בשכינה". 234 בד"ר: "לחלק נכסיו". 235 עיין קידושין מ, א על רבי צדוק שכבש את יצרו מול ההיא מטרותיתא; זוהר כרך א פרשת וישב קפט ע"א על יוסף הצדיק שהתגבר על אשת פוטיפר. ויקרא רבה פרשת ויקרא א, א בשומרי שביעית הכתוב מדבר. 236 תהלים קג, כ. 237 משלי לא, י; כ. 238 עיין בכיאר רבינו שם: "עני ואביון – הכל בתורה". 239 רות ב, א. 240 עיין זוהר חדש כרך ב מגילת רות מג ע"ב: "בועז בדיוקנא עילאה צדיק גבור נטר ברית ואתחקף על יצדיה ואתקרי גבור חילי ודאי צדיק הוה". 241 ברכות ו, א. 242 ברכיים עייפות מהמזיקים – השדים. 243 ח"א קעא, א. 244 בראשית לב כו. ועיין בכיאר רבינו משלי לא, יז שמציין לכיאר שלפנינו. 245 עיין להלן בספרנו בכורות ת, ב במאמר אית לן ריחיא בד"ה וזה שאמרו הני ברכי דרבנן. 246 אבות פ"ג מ"ה. 247 ביצה לב, ב. 248 סנהדרין ה, א. 249 בחידושי הלכות שבת כא, א: "ואמר רב פפא דאי לאו דהוינא התם לא מהימני. ולכאורה מאי נפקא מינה אמר 'אי לא דהואי התם' מה לי הכא מה לי התם, והוה ליה למימר 'אי לא דחוינא'. אלא דלפי הנ"ל יתורץ, דכל 'התם' הוא ארץ ישראל, 'שלחו מתם' [נדרים פא, א ועוד] 'שלחו מהתם' [יבמות קטו, ב] וכו'. ולכן אמר רב פפא אי לאו דהתם בארץ ישראל לא מהימני, והוא על דרך שאמרו ז"ל [ביצה לב, ב] עשירים שבבבלי יורדים לגיהנום הם, לפי שאין מחזיקין ידי תלמידי חכמים וכל בני ביתם, אלא כל עושרם להנאתם הוא. אלא בארץ ישראל הם מחזיקים ידי תלמידי חכמים, ולכן אמר 'התם' בארץ ישראל". בדפוס: "לא ראה כלל מחזיקי תורה". 250 דברים כ, יט-כ. 251 ח"ג פרשת בלק רב ע"א. עיין להלן עמ' לד מליקוטים ביאר נוסף על פרשת כי תצור. בדפוס: "שמזהיר הקב"ה למידת הדין".

ה גדול כחו, שלכך הקדימו | ומשה בברכתם זבולון | וכן אמר²³²: "אחרי ה' | וגו' וכו תדבקו" וכי אפשר |.

הו ע"י שהשחיר והעריב בתורה אים לו לחם ובשר' וגו'. כך אם זוכה לדברי תורה". עיין בכיאר 2 כלבו, כמ"ש חז"ל 'אין התורה 22 איוב לח, מא. 221 תהלים ימומין להם יתושין מתוך צואתם | תמורה טז, א: "כך אשה, כיון | י: ארץ הנגב נחתני' [יהושע טו, אלא תורה בלבד". וכד"ר: "על | זוהר דלעיל הע' 212 על הפסוק | שב"ם. 226 בחידושי הלכות |¹: 'שחורות כעורב, כמי שמשכים רב עלה על האילן, ומרמו כזה | שמות טו, כג-כה ועי' זוהר ח"ג |, ב: "כי מזונות האדם הולכים | דרך הילוכו כסיבת חטאיו, נגנב | עולם ... אך אם האדם הוא טוב | לא מן המזלות". 229 משלי | אמר 'עץ חיים היא לעמלים בה' | לא נאמר אלא למחזיקים בה". | זמור גרם" וגו'. דברים לג, יח: | רבה פרשת ויצא עב; פסיקתא | 23 דברים יג, ה. 233 כתובות | כו". וכי אפשר לאדם לידבק | ידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו

"ימים רבים" הן שני²⁵² ימים הידועים, [היינו] ראש השנה ויום הכיפורים, [ונקראים 'רבים' על שהם] של צער²⁵³, ועיין מה שכתתי על מגילה [במגילת אסתר²⁵⁴].

"לא תשחית את עצד" הוא עין החיים הנ"ל [המחזיק תלמידי חכמים].

"לנדות עליו גרזן" זה הדין²⁵⁵.

"ובנית מצור על העיר אשר היא

עושה עמך מלחמה" [פירוש], כי רשעים אפילו בשעת מיתחן מקשין ערפן ולוחמין עם מלאך המות²⁶¹, מה שאין כן הצדיקים שנמשלו ליונים שפושטין צווארם

"כי ממנו תאכל" כמו שאמרו בזה²⁵⁶ דקאי על התורה שהיא חיה ממנו, שהוא מחזיק תלמיד חכם כנ"ל²⁵⁷.

וכל ענין מאמר הזה הוא שאין יכולין ללמוד מחמת בעירובין²⁶⁶: "יכול אני העולם כולו מן הדין", [נא] זאת עניה ושכורת [וי בליעת תנין [את] הצנ בסוטה²⁶⁸: "אמר רבי :

252 בדפוס: "שלשה ימים הידועים". 253 עיין שמות רבה פרשת שמות פרשה א לד: "ויהי בימים הרבים ההם, ימים של צער היו לפיכך קורא אותן 'רבים'". 254 א, ד ע"ד הרמו (מהדורתי עמ' קנא קנב): "למה נקרא 'רבים', שהם של צער וכו', ושלשה מהם הם: ראש חודש אלול וראש השנה ויום הכיפורים וכו', שהן 'ימים רבים' שהן ימי צער ליצר הרע". מובא בסוף ספרנו. 255 בדפוס: "אלו הדינין". 256 שם. 257 בדפוס: "על התורה שהוא חי ממנה, רצה לומר, שכל העולמות ניזונים בשביל התורה". 258 תיבה חסרה בכת"י. 259 בכת"י: "שאינו אוכלין ת"ח". ואולי הכוונה שאינן מאכילין ת"ח. 260 ח"ג ריח, א. 261 אוצר המדרשים מסכת חבוט הקבר פ"א: "כיצד אדם מת, באין אליו ... ואחד ממלאכי מות ... אם צדיק הוא מוסר נפשו לבעליו, אם רשע גמור הוא מקשה ערפו ומגביר יצרו. מכאן אמרו חז"ל אפילו בפטירתו של אדם רשע יצרו מתגבר עליו". עיין אדרת אליהו דברים שם [ליקוט] שמציין לביאור רבינו למגילת אסתר א, יב ע"ד הרמו, (מהדורתי עמ' קסה-קסו), ועוד שם פסוק טו: "כי בשעת מיתה היצר הרע אומר לו לשוב, והרשע אינו רוצה" וכו'. ועיין להלן עמ' לו. ועיין שבת לא, ב: "לא דיין לרשעים שאינן חרדין ועצבין מיום המיתה, אלא שלבם בריא להן כאלום"; עירובין יט, א: "רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוררים בתשובה". 262 קהלת רבה פרשה ג א, יח: "מה 'בהמה' זו פושטת צוארה לשחיטה כך הצדיקים שנאמר [תהלים מד, כג] 'כי עליך הורגנו כל היום'". עיין בביאור רבינו ליונה א, א: "יונה, נמסרת לשחיטה ואינה מפרכסת, ונאמר הן עליך הורגנו כל היום". ועיין שיר השירים רבה פרשה א, ב: "מה יונה זו פושטת צוארה לשחיטה, כך ישראל". הובא ברש"י שיר השירים ד, א בד"ה עיניך יונים. ולא מצאתי 'צדיקים' שנמשלו בזה ליונה". 263 ח"א פרשת חיי שרה קכא ע"א-ע"ב. 264 יונה א, טו. ובביאור רבינו: "וישאו את יונה ויטלוהו אל הים. שפרשה מהם הנשמה, שהולכת מכל אבר ואבר, אז — ויעמוד הים מזעפון". 265 שם א, יב: "כי כל קטרוג מידת הדין אינו אלא עד חיי האדם, כמ"ש בזה²⁵⁶ [ח"ג קעב ע"ב] דכל תיאובתא לרוותא" כו'. לכאורה

משמע מדברי הזוהר דלאו האדמה; וכן להלן בספרנו בסוטה יג, א אהא דאמרה דמיתתן לא ביום אחד הוא 266 סה, א. 267 ישעי בספר נפש דוד לרבי דוד בעצמם". 270 מכות כ האגדות דרכב"ח: "נראה י

וכל ענין מאמר הזה הוא על מחוסרי אמנה, 'כי מי בז ליום קטנות' מי גרם לצדיקים שאין יכולין ללמוד מחמת עניים, כמו שאמרו בעירובין²⁶⁶: "יכול אני לפטור [את כל העולם כולו מן הדין], שנאמר²⁶⁷ 'שמעי

בורח מפניך, שאילולי הוא, התנין מחמת לחצו ורחקו.

תדע כי לא עיין מאכיל
חז"ל 259 הלמוד הרח

ים שפושמין צווארם
זוה אמרו "אשר היא
לחמה".

[פירוש], אל הארמה, שאז
ו מידת הדין, כמו שאמרו
ו את יונה וכו' ויעמוד הים
שם מה שכתבתי²⁶⁵.

שת שמות פרשה א לד: "ויהי
254 א, ד ע"ד הרמז (מהדרותי
ז הם: ראש חודש אלול וראש
ר הרע". מובא בסוף ספרנו.
ה שהוא חי ממנה, רצה לומר,
259 בכת"י: "שאינו אוכלין
2 אוצר המדרשים מסכת חבוט
צדיק הוא מוסר נפשו לבעליו,
ו כפטירתו של אדם רשע יצרו
כינו למגילת אסתר א, יב ע"ד
נה היצר הרע אומר לו לשוכ,
לא דיין לרשעים שאינן חרדין
"רשעים אפילו על פתחו של
מה 'בהמה' זו פושטת צוארה
ום". עיין בביאור רבינו ליונה
כל היום". ועיין שיר השירים
הובא ברש"י שיר השירים ד,
26: ח"א פרשת חיי שרה קכא
טלוהו אל הים. שפרשה מהם
26 שם א, יב: "כי כל קטרוג
תיאובתא לרוחא" כו'. לכאורה

משמע מדברי הזוהר דלאו דוקא קבורה, אלא שכבר אינו בחיים. ומדברי רבינו: "רדתה – אל האדמה" וכן להלן בספרנו 'כי תצור': "עד רדתה – הגוף לקבר", משמע קבורה ממש. אולם עיין בסוטה יג, א אהא דאמרה רבקה [בראשית כו, מה]: "למה אשכל גם שניכם יום אחד", ואף על גב דמיתתן לא ביום אחד הואי, קבורתן מיהא ביום אחד הואי". משמע דיעקב נחשב חי עד הקבורה. 266 סה, א. 267 ישעיה נא, כא. 268 מח, ב. 269 שפירש: "קטנות – קטנות אמנה". בספר נפש דוד לרבי דוד טעביל כתב בתחילת פרשת בראשית "קטנות שהיה כהם שלא האמינו בעצמם". 270 מכות כד, א. 271 חבוקק ב, ד. 272 קז, כו. עיין לעיל בתחילת ביאור האגדות דרבכ"ח: "נראה לפרש דכל אלו המעשים שסיפר סדרן על פסוק מתהלים קז".